

Макулдашылды
Нарын ШБББнун башчысы:

« 15 » 09 2022-жыл

БЕКТЕМ

Э. Ибраев атындагы
жалпы орто билим берүүчү №4
мектебинин директору
Керимбаева А.А.

Нарын шаарындагы Эсенгул Ибраев атындагы жалпы орто билим берүүчү №4 мектептин башкаруу түзүмү

1. Мектептин иши төмөнкү принциптерге негизделет:

- республиканын бардык жарандарынын сапаттуу билим алуу укуктарынын тендиги;
- гумандуулук жана жалпы адамзаттын баалуулуктарынын артыкчылыгы;
- жарандуулук жана патриоттуулук;
- билим берүү процессинин ырааттуулугу жана үзгүлтүксүздүгү;
- окутуунун динден тышкары мүнөзү;

- жоопкерчиликтик жана натыйжалуулук.

Мектеп өзүнүн ишинде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын, ушул Жобону жана өзүнүн Уставын жетекчиликке алат.

1 Мектептин негизги максаттары деп мамлекеттик билим берүү стандарттарын аткаруунун жана турмуштук компетенцияларына жетишүүнүн негизинде окуучулардын инсандык жалпы маданиятын калыптандыруу, кесиптик билим берүү программаларын ан-сезимдүүлүк менен тандоо жана андан ары өздөштүрүү үчүн негиз түзүү, жарандуулукка тарбиялоо, адамдын укуктары менен эркиндигин урматтоо, толеранттуу болуу, Мекенин, үй-бүлөсүн жана курчап турган айлана-чөйрөнү сүйү, эмгекти сыйлоо, сергек жашоо адаттарын калыптандыруу эсептелинет.

Мектеп адамдын, коомдун, мамлекеттин кызыкчылыктары үчүн окуучуларды окутууну жана тарбиялоону жүргүзүп, инсандын ден соолугун сактоону камсыздаган жана ар тараптан өнүгүүсүнө, анын ичинде өз алдынча жана кошумча билим алуу зарылчылыгын каанаттандыруу боюнча дагы ылайыктуу шарттарды түзөт.

Мектеп мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык жалпы башталгыч, жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнүн сапаты, билим берүү жана тарбиялоо процессин уюштурууда окуучулардын жашына жараша психологиялык жана физиологиялык өзгөчөлүктөрүнө, шыктуулуктарына жана жөндөмдөрүнө колдонулуучу тариздердин, усулдардын жана каражаттардын шайкештиги, алардын өмүрлөрүн жана ден-соолуктарын коргоо ченемдери жана эрежелери боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте жооп тартат.

Жалпы башталгыч жана жалпы негизги билим берүү күндүзгү таризде жүзөгө ашырылат. Окуучулардын физиологиялык жана психологиялык акыбалдарына байланыштуу жалпы билим берүү программалары үй-бүлөлүк жана жекече билим алуу тариздеринде өздөштүрүлүшү мүмкүн. Мектептин бардык баскычтарында негизги жалпы билим берүү программаларын ийгиликтүү өздөштүргөн окуучулар өз алдынча билим алуу таризинэкстернатты колдоно алышат. Үйдөн күндүзгү окутуу же ар кандай тариздердин айкалышкан түрүндөгү жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүү шарты жана тартиби уюштуруучусу же уюштуруучулары (мындан ары-уюштуруучу) тарабынан мектептин Уставында аныкталат ж-а окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) менен түзүлгөн келишимге ылайык жүзөгө ашырылат.

Билим алуунун бардык тариздеринде конкреттүү негизги жалпы билим берүү программасынын чегинде бирдиктүү мамлекеттик билим берүү стандарты иштейт. Жалпы орто билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн жана вариативдүүлүгүн камсыз кылууга, инсандын шыгына, жөндөмүнө жана ден-соолугунун абалына ылайыкташтырып, окутуунун жана тарбиялоонун ыңгайлуу шарттары менен камсыздалган билим берүү инфраструктурасын түзүү максатында, билим берүүнүн мазмунуна коюлуучу конкреттүү маселелер менен талаптарга жана бюджеттик каржылоо шарттарына ылайык ар кандай типтеги класстар түзүлүшү мүмкүн. Алардын ишкердүүлүктөрү Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик укуктук актылары менен жөнгө салынат.

2. Мектеп ишин уюштуруу

2.1. Мектеп юридикалык жак катары Уставы, эсептөө жана башка счеттору, мамлекеттик жана (же) расмий тилдеринде почталык дареги жазылган мөөрү, бурчмөөрү (штампы) жана бланктары, бекитилип берилген мүлкү бар уюм болот.

2.2. Мектеп Кыргыз Республикасынын өкмөтү бекиткен тартип боюнча мамлекеттик аттестациядан (аккредитациядан) өтөт.

2.3. Мектеп уюштуруучунун же ал ыйгарым укук берген органдын макулдугу боюнча юридикалык жак же филиал статусу бар түзүмдүк бөлүмдөрүн түзүп, аларды өз алдынча мүлк менен камсыздайт. Түзүмдүк бөлүмдөр өзүнүн түзүмдүк бөлүмдөрүн ачууга укуксуз.

Юридикалык жак же филиал статусун алган түзүмдүк бөлүмдөр Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте мамлекеттик каттоодон өтүшөт. Мектептин түзүмдүк бөлүмдөрүнүн мамлекеттик аттестациясы (аккредитациясы) Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарынын негизинде өткөрүлөт. Берилген ишеним каттын негизинде иш алып барган түзүмдүк бөлүмдөрдүн жетекчилеринин дайындалышы мектептин Уставына ылайык жүргүзүлөт.

2.4. Мектеп Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жана келишимдин негизинде мектепте бирикмелерин (окутуу-усулдук бирикмелерди ж.б. кенештерди жана уюмдарды) түзүүгө жана (же) алардын иштерине катышууга укуктуу.

2.5. Окуучулардын акысыз медициналык тейлөөсүн саламаттыкты сактоо органдары тарабынан мектепке атайын бекитилген медициналык кызматкер жүргүзөт. Мектеп администрациясы менен бирдикте медициналык кызматкер да алдын ала дарылоо иш-чараларын жүргүзүү, окуучулардын санитардык-тазалык ченемдери, тамактанууларынын сапаты жана режими боюнча жооп тартат. Медициналык кызматкердин иш жүргүзүшү үчүн мектепте атайын бөлмө каралат, ошондой эле медициналык кызматкердин билдирмеси боюнча билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы алдын ала дарылоо каражаттары менен камсыздайт.

2.6. Мектепте окуучулардын тамактануусун уюштуруу Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн токтому менен аныкталат.

2.7. Мектепте класстардын саны жарандардын тапшырган арыздарына жана санитардык - тазалык эрежелери менен класстардын толукталышына чектүү ченемдердин негизинде жалпы билим берүү процессин жүргүзүү үчүн түзүлгөн шарттарга байланыштуу болот.

2.8. Мектеп окуучуларынын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) суранычтары боюнча Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик укуктук актысынын негизинде акы төлөнүүчү узартылган топторду ачууга укуктуу.

3. Билим берүү процесси

3.1. Мектеп билим берүү процессин негизги жалпы билим берүү программаларынын денгээлдерине ылайык мектептик билим берүүнүн үч баскычында жүргүзөт:

- жалпы башталгыч билим берүү (окутуунун ченемдик мөөнөтү -4 жыл);
- жалпы негизги билим берүү (окутуунун ченемдик мөөнөтү -5 жыл);
- жалпы орто билим берүү (окутуунун ченемдик мөөнөтү -2 жыл);

21. Башталгыч жалпы билим берүү уюмуна 6-7 жашка толгон балдар кабыл алынат, ар бир класста окутуунун узактыгы бир окуу жылынан кем эмес.

22. Башталгыч жалпы билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды окутуу, тарбиялоо жана өнүктүрүү, алардын окуудагы, жазуудагы жана саноодогу жалпы билүүлөрү менен жөндөмдөрүн, логикалык ой жүгүртүү элементтерин жана таанып-билүү ишин, өз алдынча билим алуунун жана өзүн-өзү уюштуруунун жөнөкөй ыкмаларын, жүрүм-турум жана сүйлөөнүн маданиятын, өздүк тазалыгынын негиздерин жана жашоонун сергек адаттарын өздөштүрүү эсептелет. Жалпы башталгыч билим берүү негизги жалпы билим алуу учун база болуп саналат.

23. Жалпы негизги билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды инсан катары тарбиялоо, түзүү жана калыптандыруу үчүн социалдык жактан өзүн-өз аныктоого, өз алдынча иш тажрыйбасын өздөштүрүүгө жана өзүн-өзү көзөмөлдөөгө багытталган шыктарын жана компетенцияларын өнүктүрүү эсептелет. Жалпы негизги билим берүү жалпы орто билим, башталгыч жана орто кесиптик билим алуу үчүн база болуп саналат.

24. Мектепте жалпы орто билим берүүнүн мазмуну мамлекеттик билим берүү стандарттарынын жана негизги жалпы билим берүү программаларынын негизинде аныкталып, аны мектеп өз алдынча ишке ашырат. Мектеп мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык өз алдынча иштеп чыккан модификацияланган жалпы билим берүү программаларынын экспертизасын педагогикалык багытта иштеген илимийизилдөө институту өткөрөт.

25. Мектептеги тилин (тилдерин) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык уюштуруучу аныктайт жана мектептин Уставында бекитилет. Мектеп Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тили деп аныкталган кыргыз тилин мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык окутат. Кыргыз Республикасында расмий тили катары орус тили, ошондой эле бир чет тил, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги (мындан ары Билим берүү министрлиги) бекиткен Базистик окуу планына ылайык окутулат.

26. Мектептин тийиштүү шарттары (педагогикалык кадрлар, окутуу-усулдук каражаттар, материалдык-техникалык жабдуулар ж.б.) болсо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, негизги жалпы билим берүү программаларынан тышкары да кошумча билим берүү программаларын ишке ашыра алат жана кошумча билим берүү кызматын (келишимдин негизинде) көрсөтө алат.

27. Кошумча билим берүү программалары жана кошумча билим берүү кызматы окуучулардын жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдуктары менен тийиштүү шарттар түзүлсө өткөрүлөт.
28. Мектеп Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик укуктук акттарын жетекчиликке алып, баа коюу системасын, окутуунун жана тарбиялоонун тариздерин, ыкмаларын жана усулдарын, ошондой эле окуучулардын которуу сынактарынын мезгилдүүлүгүн жана тариздерин тандоого укуктуу.
29. Мектепте Базистик окуу планынын негизинде иштелип чыккан окуу планы боюнча билим беруу процесси өткөрүлөт. Окуучулардын окуу жүктөмү чектелген жүктөмдүн ченеминен ашпаш керек жана Базистик окуу планынын окуу сабактарын окутууга бөлүнгөн сааттарынын санынан төмөн болбош керек башталгыч мектеп үчүн аптада беш күндүк, негизги жана орто мектептер учун аптада алты күндүк иш режими билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы менен макулдашылып, Уставда белгиленет. Окуучулардын сабактарынын режими Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык мектептин Уставында аныкталат.
30. Мектепте окуу жылы 1-сентябрдан башталат. Мектепте билим берүүнүн I, II, III баскычтарында окуу жылынын созулушу, мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясынын мөөнөттөрүн эсептебегенде, 34 аптадан кем эмес, ал эми биринчи класста 33 аптаны түзөт. Окуу жылынын ичинде каникулдардын созулушу 30 календардык күндөн кем эмес, жайында 14 календардык күндөн кем эместе түзөт. Биринчи класстын окуучуларына окуу жылынын ичинде кошумча бир апталык каникулдар берилет. Мектептин биринчи классында сабактын созулушу 40 минутаны, ал эми экинчиден он биринчи класстарга чейин 45 минутаны түзөт. Мектеп жылдык (календардык) окутуу жүгүртмөсүн билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы менен макулдашып, бекитет.
31. Мамлекеттик билим берүү саясатын ишке ашырган жалпы билим берүү уюмдарынын ишин мамлекеттик контролдоону билим берүү тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган жана билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун региондук органдары жүргүзөт.
32. Жалпы орто билим берүүнүн сапатынын кепилдигинин негизги таризи болуп билим берүү уюмдарынын аныкталган тартипте беш жылда бир жолу өткөрүлүүчү мамлекеттик аттестациясы (аккредитациясы) эсептелинет.

4. Билим берүү процесинин катышуучулары

33. Мектептин окуу процесинин катышуучулары болуп окуучулар, педагогикалык кызматкерлер (мындан ары мугалимдер) жана окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөр) эсептелинет.

34. Мектепке бекитилген аймакта жашаган окуу жашындагы балдардын жана өспүрүмдөрдүн бардыгы арыздарынын жана аныкталган үлгүдөгү медициналык маалым каттарынын негиздеринде мектепте билим берүүнүн бардык баскычтарына кабыл алуулары сыноосуз, акчалай жана башка төлөмдөрсүз өткөрүлөт.
35. Мектепте сабактарды тереңдетип окутуучу класстарды ачуу мумкун, ал класстарга окуучулар арыздарынын негизинде тестирилөө таризинде кабыл алынышат. Мектеп тарабынан иштелип чыккан жана билим берууну мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы менен макулдашылган тестирилөөнүн шарттары окууга кирүүчүлөрдүн даярдык денгээлдерин аныктоого жана тереңдетилген денгээлдеги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрө алган даярдыгы барларды тандай алууга багытталган.
36. Мектепке кабыл алып жатканда окуучуларды жана алардын ата-энелерин (мыйзамдуу өкүлдөрүн) Мектептин Уставы жана окуу процессин жөнгө салуучу башка да жердиктүү документтер менен тааныштырууга милдеттүү.
37. Окуучулардын жана ата-энелердин (мыйзамдуу өкүлдөрүн) укуктары менен милдеттери ушул Жобонун негизинде мектептин Уставында аныкталат.

38. Окуучулар төмөнкүлөргө укуктуу:

- жалпы билим берүү уюмун ар кайсы этабына окууга кирүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын денгээлинде милдеттүү жана акысыз жалпы башталгыч, жалпы негизги жана акысыз жалпы орто билим алууга;
- кошумча билим берүү кызматын, анын ичинде акы төлөнүүчү да таризде алууга;
- мектептин китепканасын, маданияттык-спорттук жана өндүрүштүк базасын пайдаланууга;
- Кыргыз Республикасынын өкмөтү жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары аныкташкан тартиптер боюнча бекер тамактанууга жана медициналык тейлөөгө, жүргүнчү авто транспортто жүрүүнүн женилдиктерин пайдаланууга; - Уставда аныкталган таризде мектепти башкарууга катышууга;
- балдар уюмунун ишин уюштурууга жана ага катышууга;
- инсандык кадыр-баркты урматтоого жана маалымат эркиндигине, өзүнүн жеке көз карашын жана ынанымдарын эркин айтууга;
- жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнү аяктаганда мамлекеттик үлгүдөгү билими жөнүндө документтерин өз учурунда алууга ж.б укуктуу.

39. Окуучулар төмөнкүлөргө милдеттүү:

- мектептин Уставын тутууга жана аткарууга;

-мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарынын денгээлинде жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүүгө;

- Кыргыз Республикасынын аймагында жашаган башка да улуттардын салттарын, мектептин башка окуучуларынын жана кызматкерлеринин ар-намысын жана кадырбаркын урматтоого;

- ички тартипти сактоо боюнча жалпы билим берүү уюмунун, анын ичинде мектептик кийим талаптарын аткарууга;

- мектептин мүлкүнө этияттык менен мамиле кылууга милдеттүү.

Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жана мектептин Уставы менен окуучулардын кошумча укуктары жана милдеттери аныкталышы мумкун.

40. Мектептеги тартип окуу процесинин бардык катышуучуларын инсандык кадырбаркын урматтоосунун негизинде жолго салынат. Окуучуларга карата кара күч жана психикалык зомбулук ыкмаларын колдонууга кескин тыюу салынат.

41. Мектепте окуучулардын жана алардын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдугусуз жалпы билим берүү программаларында жана Базистик окуу планында каралбаган жумуштарды аткарууга жол берилбейт.

42. Окуучуларды коомдук-саясий жана диний партиялар менен уюмдарга, аскердик түзүлүштөргө кирүүсүнө (өтүүгө), ошондой эле ушул партиялар менен уюмдардын иштерине, агитациялык кампаниялар менен саясий акцияларына катышуусун мажбурлоого жол берилбейт.

43. Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнүн негизги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүү бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясы менен аяктайт. Тийиштүү класстардын негизги жалпы билим берүү программаларын толук өлчөмдө өздөштүргөн окуучулар жалпы билим берүү уюмунун педагогикалык кеңешинин чечими боюнча кийинки класска которулат. Өткөн класстын (баскычтын) негизги билим берүү программаларын өздөштүрбөгөн окуучулардын Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык жалпы билим берүү уюмунун кийинки классында (баскычында) окуусуна жол берилбейт.

44. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан өткөн мектептин бүтүрүүчүсүнө Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык жалпы билим берүү уюмунун герби бар мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн билими жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документ (күбөлүк, аттестат) тапшырылат. Мектеп жалпы негизги же жалпы орто билим берүүнү аяктабаган окуучуга аныкталган үлгүдөгү маалым кат тапшырат.

45. Жалпы негизги жана жалпы орто билим берүү программаларын өздөштүрүүдө өзгөчө ийгиликтерге жетишкен бүтүрүүчүгө Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык мектептин герби бар мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн билиминин артыкчылыгы жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документ (күбөлүк, аттестат) тапшырылат. Бир же бир нече сабактарды өздөштүрүүдө өзгөчө ийгиликтерге жетишкен бүтүрүүчү «Айрым сабактарды өздөштүрүүдө жетишкен

өзгөчө ийгиликтери үчүн» деген мактоо Грамотасы менен сыйланат. Бардык сабактар боюнча эн жакшы чейректтик, жылдык жана жыйынтыктоочу баалары бар көчүрүү класстарынын окуучулары «Окуудагы эн жакшы ийгиликтери үчүн» деген мактоо баракчасы менен сыйланышат.

46. Мектептин педагогикалык кеңешинин чечими жана балдардын иштери боюнча комиссиянын макулдугу боюнча укукка каршы иш-аракеттерди жасаган жана мектептин Уставын көп жолу одоно бузгандыгы учун он беш жашка чыккан окуучуларды, педагогикалык таасир этүүнүн чектүү чарасы катары жалпы билим берүү уюмунун чыгарууга жол берилет. Балдардын иштери боюнча комиссия ата-энеси (мыйзамдуу өкүлү) менен бирдикте чыгарылган окуучуну башка жалпы билим берүү уюмунда окуусун улантуу же ишке орноштуруу боюнча чечимин бир ай ичинде кабыл алат. Жетим балдарды жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) багуусунан ажыраган балдарды мектептен чыгаруу жөнүндө чечим тийиштүү жергиликтүү мамлекеттик администрациянын үй-бүлөнү жана балдарды коргоо боюнча бөлүмдөрдүн макулдугу менен кабыл алынат.

47. Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) төмөнкүлөргө укуктуу:

- жалпы билим берүү уюмун тандап, окуусун улантуу үчүн окутуунун бардык этабына балдарын жиберүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын чегинде окуучулардын жалпы орто билим алуу укугун сактоону талап кылууга;
- балдардын мыйзамдуу укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоого;
- Уставда аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмунун башкаруусуна катышууга;
- билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органына балдарды окутуу жана тарбиялоо маселелери боюнча кайрылууга укуктуу.

48. Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) төмөнкүлөргө милдеттүү:

- балага жалпы орто билим алуу үчүн зарыл шарттарды түзүүгө;
- балдардын куч-кубатына жана психикалык ден-соолуктарына ар дайым камкордук көрүүгө;
- баланын инсандык намысын урматтап, аны улуттук, тарыхый, руханий-маданияттык байлыктарын жана элдик салттарды, Мекенин, айлана-чөйрөнү урматтоого, тарбиялоого;
- мектептин Уставындагы өздөрүнүн укуктарын жана милдеттерин аткарууга жана балдарынын тарбиясына жана балдары жалпы билим берүү уюмдарына зыян келтиргендиги үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдары аныктаган тартипте жооп берүүгө.

49. Ушул Жобонун 52 жана 53-пункттарында каралбаган ата-энелердин (мыйзамдуу өкүлдөрдүн) башка укуктары жана милдеттери мектептин Уставында бекитилиши мүмкүн.

50. Мектепти мугалимдер менен толуктоо (комплекттөө) Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык жүргүзүлүп, Уставында аныкталат. Мугалимдер үчүн негизги жумуш берүүчү болуп мектеп эсептелет. Педагогикалык кызматка билим жөнүндө диплому, тийиштүү педагогикалык квалификациясын ырастаган документи бар педагогикалык адистикке ээ болгон адамдар кабыл алынат. Педагогикалык билими жана дасыктыгы жок жарандар кайра даярдоо курсунан өтүшкөндөн кийин гана педагогикалык кесипте иштөөгө укуктуу. Соттолгон же Кыргыз Республикасынын өкмөтү бекиткен тизме боюнча медициналык көрсөткүчтөрү бар жарандарга мектепте иштөөгө жол берилбейт. Педагогикалык иш жүргүзүү укугунан ажыратуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт.

51. Мугалимдердин эмгек мамилелери Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык түзүлгөн келишим менен жөнгө салынат.

52. Мугалимдер төмөнкүлөргө укуктуу:

- окутуунун жана тарбиялоонун усулдарын, жалпы билим берүү программаларын, окутуу-усулдук комплекттерди, окуучулардын билимин баалоонун усулдарын өз алдынча тандоого жана колдоонуга;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын, окутуу жана тарбиялоо усулдарынын негиздеринде автордук жалпы билим берүү программасын, окуу китебин, окутуу-усулдук колдонмолорун иштеп чыгууга жана колдонууга;
- алдынкы педагогикалык тажрыйбаларды жүзөгө ашырууга;
- өзүнүн кадыр-баркын жана кесиптик ар-намысын коргоого;
- кесиптик иши үчүн тийиштүү шарттарды талап кылууга;
- өзүнүн кесиптик деңгээлин жана дасыктыгын жогорулатууга (бул максатта мектептин администрациясы мугалимдерди кайра даярдоо жана дасыктарын жогорулатуу курстарында окутуу учун тийиштуу шарттарды түзөт);
- Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык өз ыктыяры менен аттестацияланууга;
- мектептин Уставында аныкталган таризде мектепти башкарууга катышууга;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары кабыл алган кошумча социалдык кепилдиктерге жана жеңилдиктерге.

53. Мугалимдер төмөнкүлөргө милдеттүү:

- педагогикалык этиканы жана мектептин уставын тутууга жана аткарууга, эмгек жөнүндө аткаруучулук тартибин сактоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын деңгээлинде окуучулардын негизги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүүлөрүн камсыздоого;

- окуучулардын өзгөчөлүктөрүн, ишке чеберчилик менен мамиле кылууларын өнүктүрүүгө, жүрүм-турумдарынын жогорку ахлактык сапаттарын тарбиялоого;
- билим берүү тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган бекиткен кызматтык дасыктык талаптарга ылайык келүүгө;
- өзүнүн кесиптик денгээлин ар дайым өркүндөтүүгө жана дасыктыгын жогорулатууга;
- окуучуларга карата моралдык жана күч ыкмаларын колдонбоого милдеттүү.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана мектептин Уставы менен мугалимдердин кошумча укуктары жана милдеттери аныкталышы мүмкүн.

54. Педагогикалык жүктөмдүн өлчөмү окуу планы боюнча сааттардын санына, мектептин кадрлар менен камсыз болушуна жана башка да иш шарттарына жараша аныкталат. Окуу планынын сааттарынын саны азайтылбаса же класстардын саны кыскартылбаса, окуу жылынын башында белгиленген окутуу жүктөмүнүн өлчөмү (педагогикалык иши) окуу жылынын ичинде мектеп администрациясынын демилгеси менен бир ставкадан төмөн кыскартылбайт. Жаны окуу жылынын башында окутуу жүгүн белгилөөдө, бул мектеп негизги иш орду болуп саналган мугалимдер үчүн класстарда сабак өтүү өлчөмү жана окутууну улантуу сакталат.

55. Мугалимдердин макулдугусуз кесиптик милдеттери жана эмгек келишими менен каралбаган жумуштарга тартууга жол берилбейт. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган учурлардан тышкары, эмгек келишими менен каралбаган жумушту аткарууга мугалимдин каршы болушу аны кызматтан бошотууга негиз боло албайт.

56. Жалпы билим берүү уюмунун башка категориядагы кызматкерлеринин укуктары менен милдеттери тийиштүү типтеги дасыктык мунөздөмөлөрү жана мектептин Уставы менен аныкталат.

5. Мектепти башкаруу.

57. Мектепти башкаруу Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамына, ушул Жобого жана Мектептин Уставына ылайык демократиялык, ачык-айкындык, өз алдынчалык жана мамлекеттик-коомдук кызматташтык принциптерине ылайык жүргүзүлөт.

58. Мектепте тен башкаруунун тариздери болуп жалпы чогулуш, педагогикалык кенеш, камкордук кенеш, ата-энелер комитети, окуучулардын өз алдынча башкаруулары жана башка кеңештер эсептелинет. Мектепти тең башкаруу органдарын шайлоо тартиби жана алардын ыйгарым укуктары Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жалпы билим берүү уюмунун уставында аныкталат.

59. Мектепке түздөн-түз жетекчиликти директор жүзөгө ашырат. Мектептин директору билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы тарабынан кызматка дайындалат жана ээлеген кызматынан бошотулат. Мектептин директору

Кыргыз Республикасынын кызматка дайындалат, которулат жана ээлеген кызматынан бошотулат. Директорлук кызматка пенсия жашынан өтпөгөн, жогорку педагогикалык билими жана 7 жылдан кем эмес педагогикалык стажы бар, Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ченемдик укуктук актыларын, психологияны, менеджменти жана билим берүүнү каржылоону, мектепте билим берүү маселелери боюнча мамлекеттик институттардын жана коомдук уюмдардын укуктарын жана милдеттерин билген Кыргыз Республикасынын жараны дайындалат.

60. Директордун орун басарын жана материалдык-жоопкерчиликтүү кызматкерди кызматка дайындоо жана кызматтан бошотуу жалпы билим берүү уюмунун директорунун сунуштамасы боюнча билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү органы тарабынан жүргүзүлөт. Педагогикалык жана башка кызматкерлерди жумушка алууну жана кызматтан бошотууну мектептин директору Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык жүргүзөт.

61. Жалпы билим берүү уюмунун директору ата-энелердин (мыйзамдуу өкүлдөрдүн), мамлекеттин жана коомдун алдында өзүнүн кызматтык милдеттерине, эмгек келишимине жана жалпы билим берүү уюмунун уставына ылайык жекече түрдө жоо тартат.

62. Директор:

- Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» жана «Мугалимдин статусу жөнүндө» мыйзамдарын, жалпы орто билим берүү жаатындагы ченемдик укуктук актыларын сактап, ишке ашырат;
- билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органынын макулдугу боюнча педагогикалык кенеш менен бирдикте мектептин негизги өнүгүү багыттарын аныктап, ишке ашырат;
- жарандардын жалпы орто билим алуу зарылчылыктарын канааттандырат;
- администрациялык-аткаруу органдарында жана башка мекемелерде мектептин укуктарын жана кызыкчылыктарын көздөйт жана коргойт;
- мугалимдерди жана техникалык персоналды тандоону жана жайгаштырууну жүргүзөт, педагогикалык кешештин ишин жетектейт;
- билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы менен макулдашылган окуу планын мугалимдер менен бирдикте жүзөгө ашырат; - мамлекеттик билим берүү стандарттарынын жана негизги жалпы билим берүү программаларынын чегинде окуучулардын билимдеринин жеткиликтүүлүгүн жана сапаттуулугун камсыз кылат;
- класстан тышкары иштердин мазмуну аркылуу окуучуларды тарбиялоо ишин камсыздайт жана көзөмөлдөйт;
- мугалимдердин дасыктыктарын жогорулатууга жана алардын кесиптик өсүшүнө шарттарды түзөт, ошондой эле алардын аттестациясын өткөрөт;

- билими жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документтерин тапшырууну уюштурат жана аларды даярдоо үчүн бүтүрүүчүлөр жөнүндө тапшырылуучу маалыматын тактыгын камсыздайт жана жооп тартат;
- балалыкты коргоо, жашы жетпегендердин укуктарын жана кызыкчылыктарын сактоо боюнча талаптарды көзөмөлдөйт жана сактайт;
- мектептин каржылык-чарбачылык ишин жетектейт жана көзөмөлдөйт; - гранттардын жана инвестициялардын, ата-энелердин өз эрки менен тапшырган төгүмдөрүн, анын ичинде кошумча билим берүү кызматынын тышкөн кирешелерди натыйжалуу пайдаланууну көзөмөлдөйт жана жекече түрдө жооп берет;
- мектептин материалдык-техникалык базасын эсепке алуу жана сактоо, техникалык коопсуздугун жана санитардык-тазалык режимин сактоо, окуучулардын жана кызматкерлердин эмгегин коргоо үчүн жооптуу болот жана алар үчүн жооп тартат;
- жетектеген мектепте өрткө каршы коопсуздук боюнча, ошондой эле окуу учурунда окуучулардын жана кызматкерлердин өмүрлөрүнө жана ден-соолуктарына коркунуч келтирген же алардын өлүмүнө алып келген учурлардын татаалдыгына жана күнөөсүнүн денгээлине жараша Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык тартиптик, администрациялык жана кылмыш жоопкерчилигин жекече түрдө тартат;
- кызматтык милдеттерге, мектептин Уставына жана Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык башка да милдеттерди аткарат.

6. Мүлк жана материалдык-финансылык каражаттар.

63. Мектептин уставдык ишин камсыз кылуу максатында уюштуруучу же ал ыйгарым укук берген орган Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте өзүнө таандык менчикти же өзү үчүнчү тараптан күрөөгө алган имараттарды, курулуштарды, жабдууларды жана башка мүлктү мектепке бекитип берет. Мектепке жер улушу Кыргыз Республикасынын мыйзамында аныкталган тартипте бекитилип берилет. Мектепке бекитилип берилген мүлк билим берүү максатынан тышкары алынып коюлушу жана (же) ээликтен ажыратылышы мүмкүн эмес.

64. Мектеп уюштуруучусунун макулдугу менен ашканасын жана спорттук залын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык күрөөгө же ижарага берүүгө укуктуу. Эгерде мектептин негизги фонддорун үчүнчү тараптын пайдасына ажыратуу каралса, мектеп бүтүм түзүүгө укуксуз.

65. Мамлекеттик жалпы билим берүү уюмунун мүлкүн жана каржылоо ресурстарын топтоо булактары болуп:

- республикалык жана жергиликтүү бюджеттер;
- уюштуруучу болуп саналган жекече жана юридикалык жактардын, чет өлкөлөрдүн жана жарандарынын каражаттары;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдары тыюу салбаган бюджеттен тышкаркы ишкердүүлүктөн ж-а акылуу билим берүү кызмат көрсөтүүлөрдөн түшкөн мектептин өзүнүн каражаттары;
- депозиттик салымдардан түшкөн кирешелер;
- жекече жана юридикалык жактардын, анын ичинде чет өлкөлүктөрдөн да өз ыктыярлары менен кошкон каражаттары, кайрымдуулуктары жана максаттуу төлөмдөрү ;
- кредиттер;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка да булактар эсептелет.

66. Жекече жана юридикалык жактар белек, кайрымдуулук же керээ катары берген акчалай каражаттарына, мүлккө жана объектилерине, ошондой эле өз ишкердүүлүгүнөн түшкөн кирешелерден жана ошол кирешеге сатып алынган менчиктик объектилерине да мектептин менчиктик укугу бар.

67. Мектеп өзунун карамагындагы акчалай каражаттарынын жана менчигинин чегинде өз милдеттери боюнча жооп берет. Мектепке көрсөтүлгөн акчалай каражаты жетпей калса, анда анын милдеттери боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте уюштуруучусу жооп берет.

68. Мектепти каржылоо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, каржылоо каражаттары болсо, мектепти ченемдерден ашык каржылашы мумкун.

69. Мектептин финансылык-чарбачылык ишин мамлекеттик контролдоону текшерүү органдары тийиштүү ченемдик укуктук актылардын негизинде жүргүзүшөт.

7. Эл аралык кызматташтык

70. Мектеп Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте чет өлкөлүк ишканалар (мекемелер, уюмдар) менен туз байланыш түзүүгө жана банк мекемелеринде валюталык эсептерин ачууга укуктуу.

8. Мектепти жоюу жана өзгөртүп уюштуруу

71. Окуу жылынын аягында мектеп жоюлса же өзгөртүп уюштурулса, билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы окуучулардын

ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) менен макулдашып, аларды башка жалпы билим берүү уюмдарына которуу боюнча жоопкерчиликти өзүнө алат.

72. Мектептин жоюлушу жана өзгөртүп уюштурулушу Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинде жана Кыргыз Республикасынын

«Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлдүктөрдү) мамлекеттик каттоо жөнүндө» Мыйзамында аныкталган тартипте ишке ашырылат.